

Sveučilište u Zagrebu

FAKULTET ELEKTROTEHNIKE I RAČUNARSTVA

Istraživanje javnog mnijenja u prihvatu novih tehnologija

- Formiranje javnog mnijenja –
Utjecaj društva, medija, politike i kulture

Prof. dr. sc. Krešimir Trontl

Izv. prof. dr. sc. Mario Matijević

Zavod za primijenjenu fiziku FER-a

kresimir.trontl@fer.hr

mario.matijevic@fer.hr

ak. god. 2022./2023.

1. Konceptualizacija mnijenja

- **Nepouzdana sud ili rezoniranje**

- Utjecaj starogrčke “doxe” u modernim opisima mnijenja
- Mnijenje je nepouzdana sud različit od razumske spoznaje svijeta
- Mnijenje je “stvar shvaćanja” suprotstavljeno “činjenicama”
- Često se koristi definicija K. Younga (1948):
  - *“Mnijenje označava vjerovanje ili uvjerenje, intenzivnije i lakše provjerljivo od većine slutnji ili impresija ali manje valjano i snažno nego stvarno provjerljivo pozitivno znanje.”*
- Drugačiji pristup dolazi od liberalnih mislitelja (kraj 18. st)
  - Mnijenje se povezuje s rezoniranjem, tj. to je misaona pojava, više racionalna nego emotivna, svjesno oblikovan odgovor na određeno pitanje (Wiebe, 1953) pa stoga i mnogo stabilnija i pouzdanija spoznaja nego stvar shvaćanja u smislu antičke doxe

1. Konceptualizacija mnijenja

- **Bihevioralna ili psihološka pojava**
  - Mnijenje je verbalizirana ekspresija onoga što čovjek misli ili vjeruje
  - Često se koristi definicija prema Nimmo (1978):
    - *“Mnijenje je čin izražavanja onoga što osoba vjeruje, procjenjuje ili očekuje s obzirom na specifične objekte i specifične situacije. Čin može biti glasovanje, verbalno izražen stav, pisani dokument ili čak šutnja; ukratko, bilo koji čin koji ima neko značenje izraz je mnijenja.”*
  - Definicija prema Lane i Sears (1964):
    - *“Mnijenje je implicitna verbalna reakcija ili odgovor pojedinca sadržan u reakciji na određenu podražajnu situaciju u kojoj se pojavljuje neko općenito pitanje.”*
  - Definicije prema drugim autorima:
    - *“Mnijenje je verbalizira ili drukčije izražena podrška odnosno suprotstavljanje određenoj akciji.”*
    - *“Mnijenja mogu biti otvorena (izražena) i prikrivena (formirana u mislima).”*
    - *“Mnijenje je isključivo psihološki fenomen koji ne mora imati vanjsku manifestaciju.”*

1. Konceptualizacija mnijenja

- **Odnos između mnijenja, stava i vjerovanja**
  - Neki autori izjednačavaju spomenute termine
    - “Mnijenje je kompleks vjerovanja.” (Hennessy, 1965)
    - “Mnijenje je vjerovanje ili uvjerenje.” (Young, 1948)
    - “Mnijenje je ono što se odnosi na stavove ljudi o nekom društvenom pitanju.”
  - Hrvatski psihologijski rječnik (Petz et al, 1992)
    - “Mnijenje se najčešće definira kao mišljenje, vrsta misli, stanovište o nečemu koje je moguće vrebalo izraziti nekim stupnjem slaganja ili neslaganja.”
    - **Razlika od uvjerenja je po manje izraženoj kognitivnoj osnovi.**
    - **Razlika od stava je po manje zastupljenoj emocionalnoj komponenti.**
    - **Razlika je dakle u većoj kolebljivosti i manjoj motivacijskoj snazi.**

1. Konceptualizacija mnijenja

- **Odnos između mnijenja, stava i vjerovanja**

- Suvremeno razlikovanje stavova i mnijenja (Price, 1992)
  - (1) Mnijenja su verbalni odgovori na neki problem ili pitanje pa se mogu neposredno opažati, a stavovi su skrivene psihološke tendencije ili predispozicije.
  - (2) Iako i stav i mnijenje impliciraju prihvatanje ili neprihvatanje, termin “stav” više označava afektivni odnos (elementarno sviđanje ili nesviđanje), a mnijenje se više odnosi na kogniciju (promišljena odluka da se nešto podrži ili mu se suprotstavi).
  - (3) Stav je trajna, globalna orijentiranost prema određenoj kategoriji podražaja, a mnijenje se više shvaća situacijski, kao odnos prema specifičnom pitanju u specifičnoj situaciji.
- Neki zaključci iz razlike pojmova:
  - **Stav je relativno trajna i stabilna psihološka struktura.**
  - **Mnijenje je fluidno i kolebljivo, podložno velikim oscilacijama i naglim promjenama pod utjecajem promjene relevantnog situacijskog konteksta.**
  - **Mnijenje je “pro” ili “contra” pozicija o društvenim pitanjima.**

1. Konceptualizacija mnijenja

- Psihologijska osnova mnijenja

- Razlozi u divergenciji mnijenja i stavova (Price, 1992)

- (1) Ljudi mogu izraziti mnijenja koja se razlikuju od njihovih privatnih stajališta (ili uskratiti odgovor iako imaju jasno formirano mnijenje), osobito kad su izloženi jačem socijalnom pritisku ili procjenjuju da se od njih očekuje neki drugi odgovor.
    - (2) Izraženo mnijenje uopće ne mora sadržavati neki određeni sud ili preferenciju jer su ljudi, kako to pokazuju istraživanja, često skloni izraziti i tzv. *pseudo-mnijenje* odnosno očitovati se i o pitanjima o kojima nemaju osobnog mišljenja ili stava.
    - (3) Izražena mnijenja (osobito ona u anketama) krajnje su nestabilna i nekonzistentna, ne samo u dužem vremenskom razdoblju nego i u istodobnom izjašnjavanju o različitim pitanjima.

1. Konceptualizacija mnijenja

- **Psihologijska osnova mnijenja**

- Neki zaključci prema suvremenim analitičarima:

- Mnijenje se velikim dijelom temelji na specifičnoj kognitivnoj strukturi koja se u novijoj psihološkoj teoriji naziva *shema*
    - Shema kao baza podataka reprezentira specifično predznanje pojedinca o nekoj određenoj ideji ili području (npr. sloboda, demokracija i sl.)
    - Na temelju sheme pojedinac percipira i vrednuje nove informacije
    - Shema utječe na formiranje mnijenja stvaranjem percipitivnih “filtera”
    - Aktiviraju se lanci asocijacija za “pro” i “contra” sudove o predmetu mnijenja
    - Mnijenje je određeno i temeljnim vrijednostima pojedinca
    - Individualno mnijenje je u svezi s grupnom identifikacijom pojedinca:
      - **Mišljenje, namjere i ponašanje pojedinca prema referentnoj grupi**
      - **Mnijenje pojedinca djelomice ovisi o usvojenim vrijednostima, stavovima i predznanju**
      - **Mnijenje pojedinca djelomice ovisi o procjeni nove situacije**

1. Konceptualizacija mnijenja

Prirodna potreba pojedinca za grupnom identifikacijom
utječe na formiranje njegovog mnijenja

<https://hr.psichiatria.org/referentna-grupa/>

2. Konceptualizacija javnog mnijenja

- **Uvodna razmatranja**

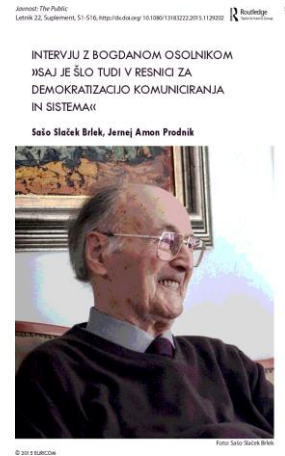
- Definicija “javnog mnijenja” ovisi o pojedinačnim definicijama
- Razlike su rezultat različitih teorija “javnosti”
- Teorije “javnog mnijenja” rješavaju pitanja:
  - **Sociološka pojava (interakcija u društvenoj cjelini)?**
  - **Psihološki fenomen (zbroy reakcija na individualnoj razini)?**
  - **Komunikološki pojam određen s prva dva?**

- **Sociološko određenje**

- Javno mnijenje je kolektivni ili supraindividualni entitet
- Nastaje diskusijom o nekom društvenom pitanju
- Vodi odgovarajućoj društvenoj akciji
- Sociološka definicija prema Blumer(1946):
  - *“Kolektivni produkt koji reprezentira cjelinu javnosti mobiliziranu u akciji u vezi s nekim pitanjem i može biti različito od mnijenja bilo koje pojedinačne grupe u javnosti.”*

2. Konceptualizacija javnog mnijenja

- **Sociološko određenje (nastavak)**

- Model aktualan na početku 20. st.
- Definicija prema B. Osołniku (1963):
  - *“Javno mnijenje je skup gledišta, stavova i raspoloženja određene javnosti o pitanjima općeg interesa koje stimulira određeno društveno ponašanje o situacijama kada je moguće alternativno opredjeljivanje.”*
  - *“Da bi neki stav ili mišljenje postali mnijenje javnosti nužno je da odražavaju društveni sud o nekom pitanju od općeg interesa, stoga javno mnijenje nije samo suma individualnih stavova nego oblik društvene svijesti o određenim novim kvalitetama.”*
- Opća enciklopedija JLZ(1978):
  - *“Javno mnijenje nije zbroj individualnih mišljenja, već ono mišljenje koje izražavaju pojedinci kao predstavnici određenih društvenih i političkih grupa.”*

2. Konceptualizacija javnog mnijenja

- **Psihološko određenje**

- Društvena je zajednica zamijenjena individualnim pojavama
- Temelj za empirijska istraživanja sve do današnjih dana
- **Bitan članak F.H. Allporta u “Public Opinion Quarterly” (1937.)**
  - Nudi vlastitu definiciju nakon kritičke analize postojećih
  - *“Javno mnijenje je multi-individualna situacija u kojoj pojedinci izražavaju, ili su pozvani da izraze, naklonost ili podršku nekom određenom stanju, osobi ili prijedlogu od opće važnosti, u takvoj brojčanoj zastupljenosti, intenzitetu i postojanosti koji pružaju vjerojatnost izrazvne ili neizravne akcije prema dotičnom objektu.”*
- **Neki zaključci prema Hennessy (1965):**
  - Odbacuje se pojam “kolektivni produkt”
  - Stav formiraju ljudi koji su pripadnici iste društvene grupe

<https://www.jstor.org/stable/328041>

https://en.wikipedia.org/wiki/Floyd_Henry_Allport

2. Konceptualizacija javnog mnijenja

- **Sinteza sociološkog i psihološkog modela**

- U empirijskim istraživanjima nema jasnih granica među modelima
- Anketni podaci predstavljaju individualnu razinu
- Treba uključiti i šire društvene procese, tj. kolektiv
- Uvodi se element rasprave o društvenim pitanjima
- Tek zajedničko promatranje daje ozbiljni domet rezultata

- Definicija Trumana (1951):
  - *“Javno mnijenje sastoji se od mnijenja agregata pojedinaca koji kroz diskusiju oblikuju javnost.”*

- Definicija prema Psihologijskom riječniku (Petz, et al 1992):
  - *“Javno mnijenje je u javnosti izraženo, manje ili više dominantno i rasprostranjeno mišljenje o pitanjima i pojavama koje su od općeg društvenog interesa.”*

2. Konceptualizacija javnog mnijenja

- **Javno mnijenje kao komunikološki pojam**
  - Shvaćamo ga kao jednu od sastavnih faza komunikacija
  - To je proces povezivanja individualnih mnijenja ili tendencija s širim društvenim planom
  - Definicija prema Nimmo (1978):
    - *“To je proces povezivanja vjerovanja, vrijednosti i namjera koje pojedinci izražavaju u javnosti.”*
  - Spomenuti proces obuhvaća tri faze:
    - (1) Osobna konstrukcija gdje pojedinci počinju razmišljati o političkom pitanju
    - (2) Javno izražavanje privatnih mnijenja
    - (3) Povezivanje izraženih mnijenja s aktivnostima javnih djelatnika
  - Komunikacija treba obuhvatiti iduće:
    - (1) Političke aktere i komunikatore
    - (2) Sadržaj poruke
    - (3) Kanal za komunikaciju s javnosti
    - (4) Publiku aktera
    - (5) Učinak na oblikovanje javnog mnijenja

2. Konceptualizacija javnog mnijenja

- **Završno o konceptualizaciji**

- Javno mnijenje je u osnovi *komunikološki pojam* (Price, 1992)
- U određenoj mjeri uključuje sva tri spomenuta modela
- Traži interdisciplinarni pristup u znanstvenom proučavanju
- Još uvijek nema jedinstvene definicije javnog mnijenja
- Moguće je tek identificirati osnovne elemente tog pojma:
  - **(1) Društveno pitanje ili objekt javnog mnijenja**
  - **(2) Javnost ili subjekt mnijenja**
  - **(3) Komunikacijski procesi ili interakcija unutar javnosti**
  - **(4) Mnijenje ili produkt komunikacijskih procesa**

Popis referenci

1. Albigh, W., "The Modern Public Opinion", New York: McGraw-Hill (1956)
2. Allport, F.H. (1937), "Toward a Science of Public Opinion", vidi Katz, D. et al (Eds), "Public Opinion and Propaganda", New York: Holt, Rinehart and Winston (1964)
3. Almond, G., "The American People and Foreign Policy", New York: Harcourt (1950)
4. Blumer, H. (1946), "The Mass, The Public, and Public Opinion" vidi Berelson & Janowitz (Eds), "Public Opinion and Communication", New York (1953)
5. Blumer, H. (1947), "Public Opinion and Public Opinion Polling", vidi ref. 2
6. Key, V.O., "Public Opinion and American Democracy", New York: Knopf (1961)
7. Lasswell, H., Kaplan, A. (1950), "Publics, Public Opinion, and General Interest", vidi ref. 2
8. Lippmann, W., "Public Opinion", New York (1922)
9. Nimmo, D., "Political Communication and Public Opinion in America" (1978)
10. Osolnik, B. "Javno mnjenje" (1963)
11. Price, V., "Public Opinion", Sage Publications (1992)
12. Young, K. (1948), "Comments on the Nature of Public and Public Opinion", vidi ref. 2
13. Wiebe, G.D., "Some Implications of Separating Opinions from Attitudes", Public Opinion Quarterly, 17(2), pp. 328-252 (1953)
14. Lane, R.E. and Sears, D.O., "Public Opinion", Prentice-Hall, Inc. (1964)
15. Hennessy, B.C., "Public Opinion", Belmont (1965)
16. Petz, B. (Ed.), "Psihologijski riječnik", Zagreb: Prosvjeta (1992)

Psihološki procesi formiranja mnijenja na nivou pojedinca

- Zašto neki ljudi vjeruju u globalno zatopljenje, a neki u teorije urota i zavjera?
- Psihološki koncepti mogu nam pomoći u razumijevanju percipiranja događaja i procesiranja informacija od strane pojedinca te uputiti na razloge zašto se mišljenje katkada mijenja, a katkada ne mijenja.

Osnovni psihološki koncepti

- Vjerovanje (uvjerenje):
  - Osnovne spoznaje, naše razumijevanje stvari kakvima jesu
  - Pretpostavke na temelju kojih živimo naš život
  - Često pretpostavljamo da i drugi “gledaju svijet našim očima” (zapadnjaci vjeruju da se ljudi mogu mijenjati gore na bolje ili obrnuto ovisno o odabiru ili događajima izvan njihove kontrole; indijski sustav kasti – pojedinac je definiran rođenjem)
  - Može biti pojedinačno ili pripadati skupu vjerovanja (sustavu)
  - Sukob različitih sustava vjerovanja između pojedinaca, ali i unutar pojedinca

Osnovni psihološki koncepti

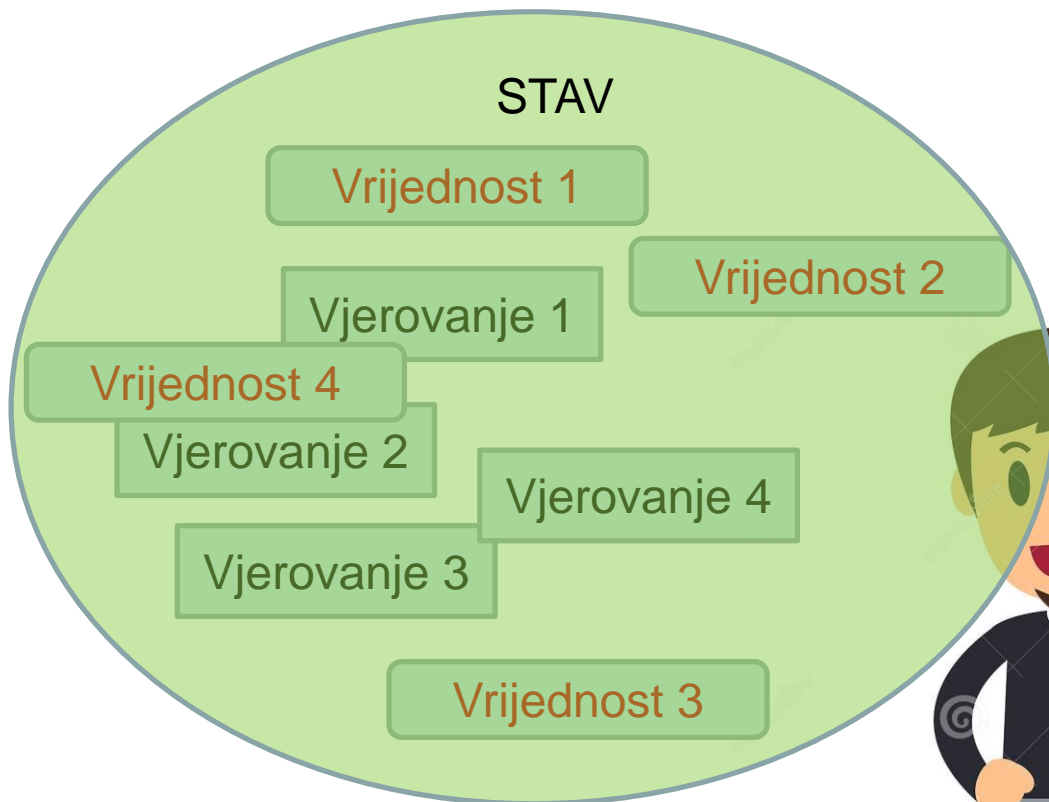
- Vrijednosti:
  - Ideali, naše razumijevanje stvari kakve bi trebale biti
  - **Terminalne** (krajnji društveni i individualni ciljevi kojima težimo – sloboda i financijsko blagostanje)
  - **Instrumentalne** (ograničenja na sredstva koja koristimo da dosegne terminalne vrijednosti – poštenje, odgovornost, odanost)
  - Vođe socijalnih pokreta često koriste i naglašavaju vrijednosti; uobličene u prikladne slogane (“Liberté, égalité, fraternité”)
  - Često pretpostavljamo da i drugi “imaju iste vrijednosti”

Osnovni psihološki koncepti

- Stavovi:
  - Relativno stabilni i konzistentno pozitivni ili negativni pogledi na osobu, mjesto, stvar
  - Evaluacija bazirana na emotivnim i kognitivnim elementima
  - Mogu biti miješani – istovremeno vam se netko sviđa na neki način, a ne sviđa na neki drugi način
  - Razlika između vjerovanja i stavova nije uvijek stroga i jasna, ali u osnovi možete imati pozitivan stav prema nečemu, a da niste potpuno sigurni zašto je to tako, tj. nemate vjerovanja
  - Što je bilo prvo, kokoš ili jaje? – vjerovanje utječe na stav ili stav utječe na vjerovanje?

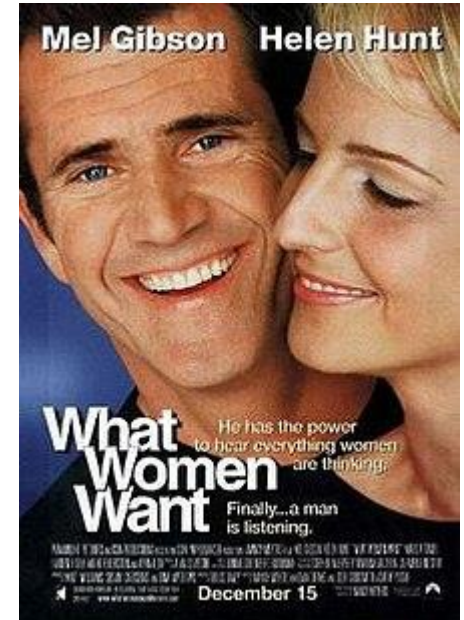
Osnovni psihološki koncepti

- Mnijenje (mišljenje):
  - *“... čovjekov individualni nazor o svijetu, ali takav koji polazi od osobne životne situacije, od vlastitih predrasuda i ranije stečenih znanja, ali i od onoga što se smatra sasvim poznatim i samorazumljivim i što stoga ne može isticati zahtjev za općenitost priznatošću i istinitošću.”*
  - “Mnijenje je verbalni izričaj stava” – odgovor na jednostavno pitanje – samim tim uži od stava
  - Manje stabilni od stava i/ili vjerovanja
  - **Ista vjerovanja i vrijednosti mogu rezultirati drugačijim mnijenjem!**

Problem?

- Ne možemo ispitivati stavove, a još manje vjerovanja i vrijednosti – o njima *indirektno* zaključujemo temeljem ispitivanja mnijenja
- Mel Gibson & Helen Hunt “What Women Want”
- Ali da li je stav postojao prije ispitivanja mnijenja ili ne?
- Da li se stav promijenio nakon ispitivanja mnijenja?

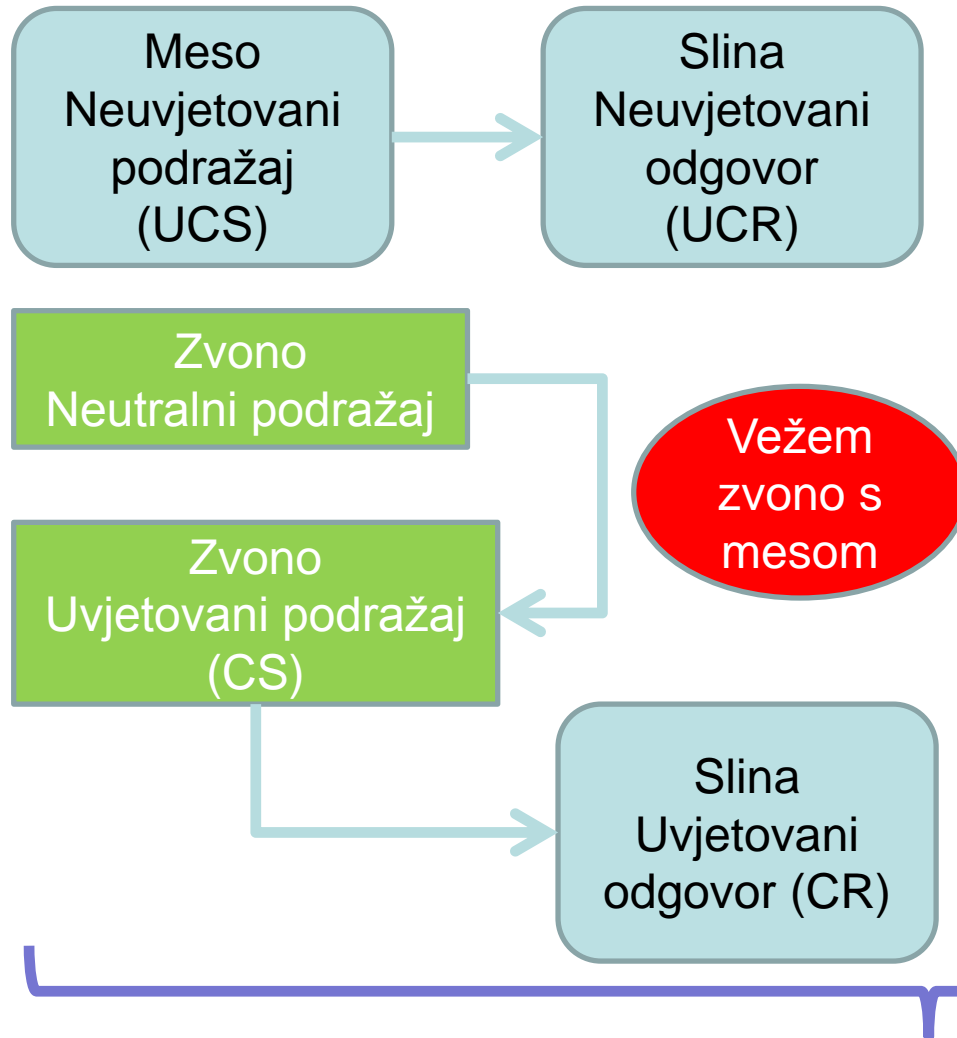

https://en.wikipedia.org/wiki/What_Women_Want

Nasljeđe bihevizma

- Bihevizizam:
  - Bihevizizam je pravac u psihologiji koji pretpostavlja da se znanstvene metode mogu primjenjivati samo na ona ponašanja koja se mogu opažati i mjeriti
  - Kako ljudi uče neka ponašanja i kako se to ponašanje može mijenjati
  - Pažnja nije usmjerena na psihičke procese (mišljenje, pamćenje, emocije), već se pokušava povezati podražaje iz okoline ili iskustvo ljudi s njihovim ponašanjem
- Dvije teorije uvjetovanja
  - Klasično uvjetovanje
  - Instrumentalno uvjetovanje

- Klasično uvjetovanje
  - Model podražaj – odgovor
  - Pavlovljevi eksperiment
  - Da li vrijedi i za ljude? - DA

- Instrumentalno uvjetovanje
  - Ljudi pokušavaju maksimizirati pozitivne posljedice i minimizirati negativne posljedice svog ponašanja, odnosno stavova
  - Eksperiment – recite imenice, u jednini ili množini, koje vam padaju na pamet
  - Promjena ponašanja, ali nejasno da li se mijenjaju i stavovi

Zastrašujuća pomisao – zar zaista reagiramo samo temeljem uvjetovanja?

NE – primjer iz američke perspektive – na govor o globalnom zatopljenju Demokrati i Republikanci drugačije reagiraju

Uvjetovanje je samo jedan od načina na koji reagiramo – za razumijevanje formiranja javnog mnijenja potrebne su nam i druge teorije

Kognitivna obrada podataka – što se dešava kada ljudi misle?

- Lat. *cognitio* – spoznaja
- Modeli kognitivne obrade pretpostavljaju da su informacije koje primamo u stvari poruke koje naš mozak aktivno procesira i filtrira
- Odbacuje se biheviorizam, ali se prepoznaje činjenica da ne dajemo istu pažnju svim stvarima koje nas okružuju
- Primjerice model vjerojatnosti elaboracije (Elaboration Likelihood Model – **ELM**)
  - Kako ljudi elaboriraju poruke koje se odnose na kontroverzne stvari, posebice poruke koje ih pokušavaju uvjeriti u nešto
  - Elaboracija se odnosi na intenzitet koji pojedinac posvećuje argumentu koji je sadržan u poruci i varira od malog razmišljanja i prihvatanja ili odbijanja do jako kompleksnog misaonog procesa koji uključuje protuargumente
  - ELM je prvenstveno deskriptivni a ne objašnjavajući model

Model sugerira dva moguća puta za promjenu mišljenja:

1. Centralni – puno razmišljanja

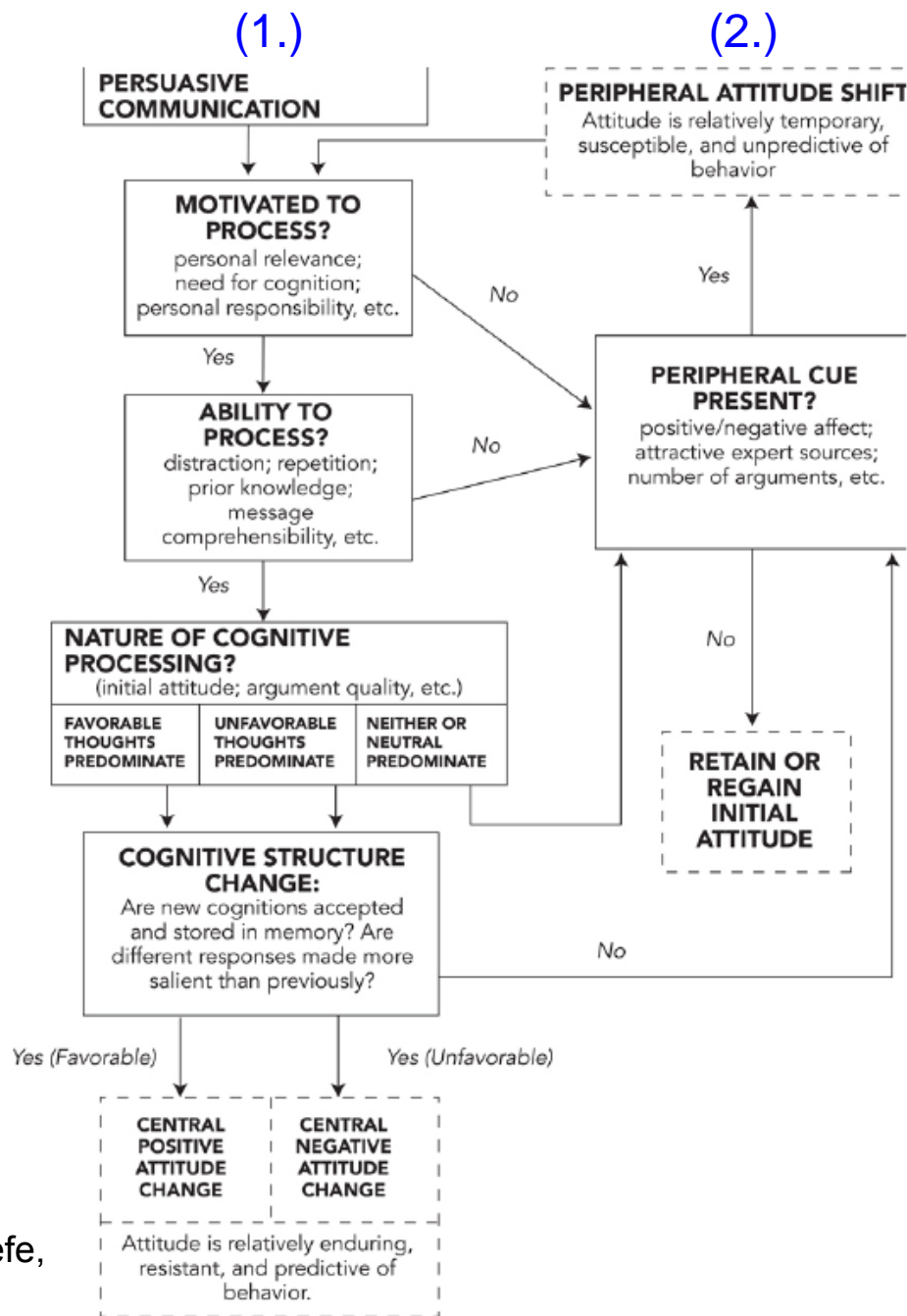
2. Periferni – fokusiranje na jednostavne, uvjerljive stvari – promjena može biti kratkotrajna, prolazna

Primjer u političkim kampanjama:

1. Detaljne informacije na web stranicama

2. Jednostavne, površne parole

Slika preuzeta iz Glynn, Herbst, Lindeman, O’Keefe, Shapiro “Public Opinion”, 2016., Routledge, New York

Stavovi se ne formiraju niti mijenjaju u vakuumu – stavovi koje već imamo utječu na način na koji eleboriramo nove poruke

- **Teorije dosljednosti (konzistentnosti)**

- Međusobni utjecaj stavova (uključujući uvjerenja i vrijednosti), posljedično i promjene stavova i mnijenja
- Stavovi međusobno mogu biti konzistentni - konsonantni (“Volim svoje dijete” i “Volim provoditi vrijeme sa svojim djetetom”), nekonzistentni - disonantni (“Vodim brigu o sebi” i “Jedem nezdravu hranu”) ili irelevantni (“Cibona je bila odličan klub” i “Sutra će padati kiša”)
- Ravnotežna teorija, kongruentna teorija, teorija kognitivne disonance

- **Teorije prosudbe**

- Utjecaj postojećih stavova na način interpretacije novih informacija
- Teorija nivoa prilagodbe (“sidrena točka”) – prosudba novih podražaja u odnosu na postojeću sidrenu, referentnu točku
- Teorija sociološke prosudbe – stavovi drugih koji su bliski našoj referentnoj točki se asimiliraju, a oni koji nam se čine dalekima se odbacuju

Zašto imamo stavove kakve imamo?

- **Teorije funkcionalnosti – stavovi nam služe nekoj svrsi:**
  - Prilagodba – da bismo nešto dobili ili da ne bismo bili kažnjeni
  - Ego defanzivna – da bismo se zaštitili od istina o nama samima
  - Iskazivanje vlastitih vrijednosti
  - Znanje – da bismo dali smisao nekaom kaotičnom sustavu
- **Teorija upravljanja impresijom:**
  - Jedan cilj – kako nas drugi doživljavaju - društveno odobravanje

Što ljudi misle, a što rade?

- Uočljive razlike između pojedinaca – “Kad kaže da će to napraviti, to će sigurno i napraviti!”
- Socijalni i situacijski faktori – pristojnost sprečava ponašanje usklađeno sa stavom
- Teorija planiranog ponašanja – racionalizacija dobiti i gubitka uslijed određenog ponašanja

(ova slika se i tu dobro uklapa :)

Emocije i stavovi

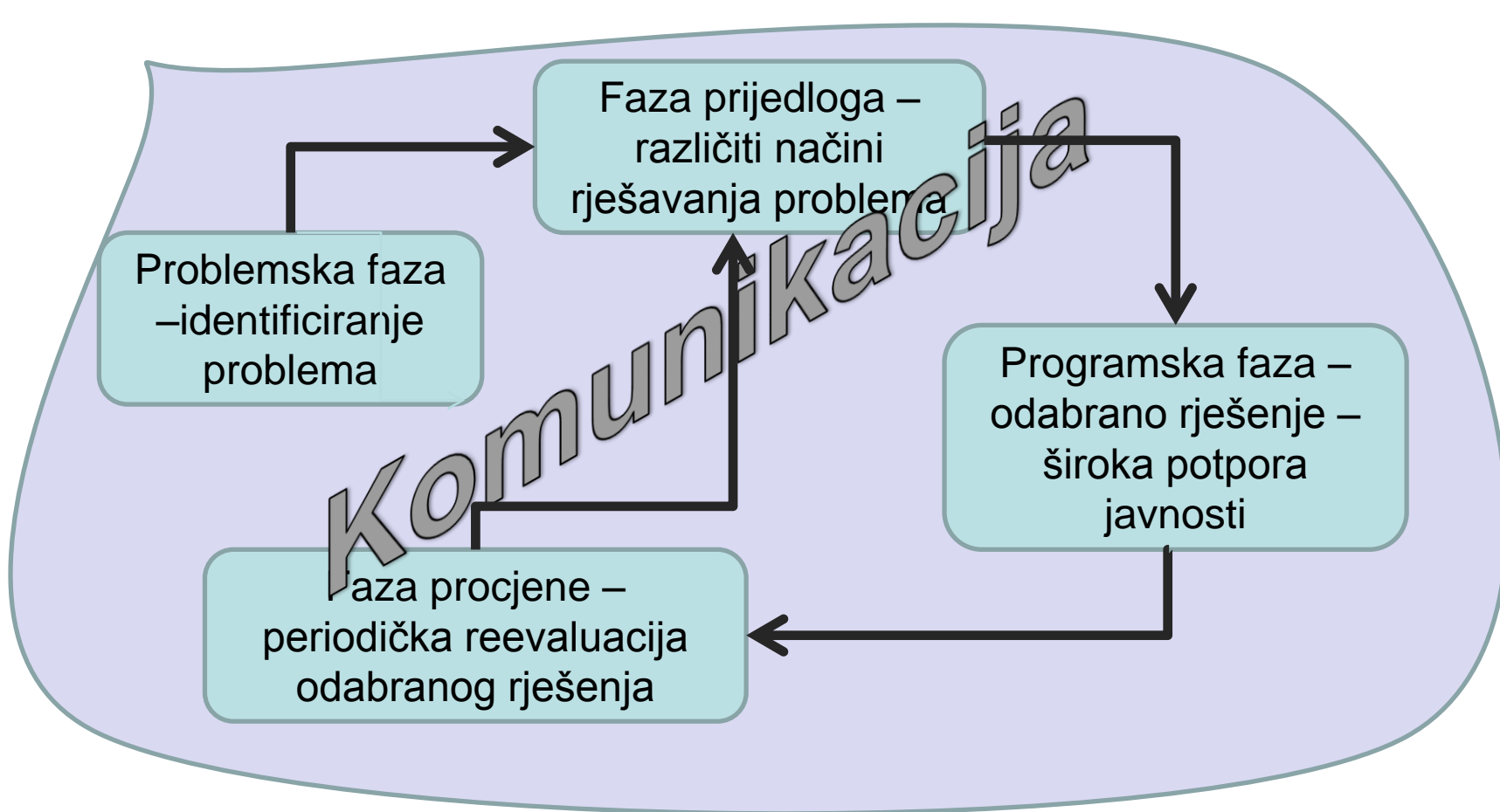
- Individualne emocije (ogromni popis...)
- Društvene emocije (sram, ponos)

Stereotipi, društvene norme i percepcija

- Atribucijska teorija – “Što je u pozadini tuđeg stava?”
- Stereotipi – “Muškarac bi prije umro nego priznao da se izgubio” ili “Političari su korumpirani”
- Norme – što obično svi rade; što većina odobrava ili neodobrava
- Percepcija – tuđeg stava, normi

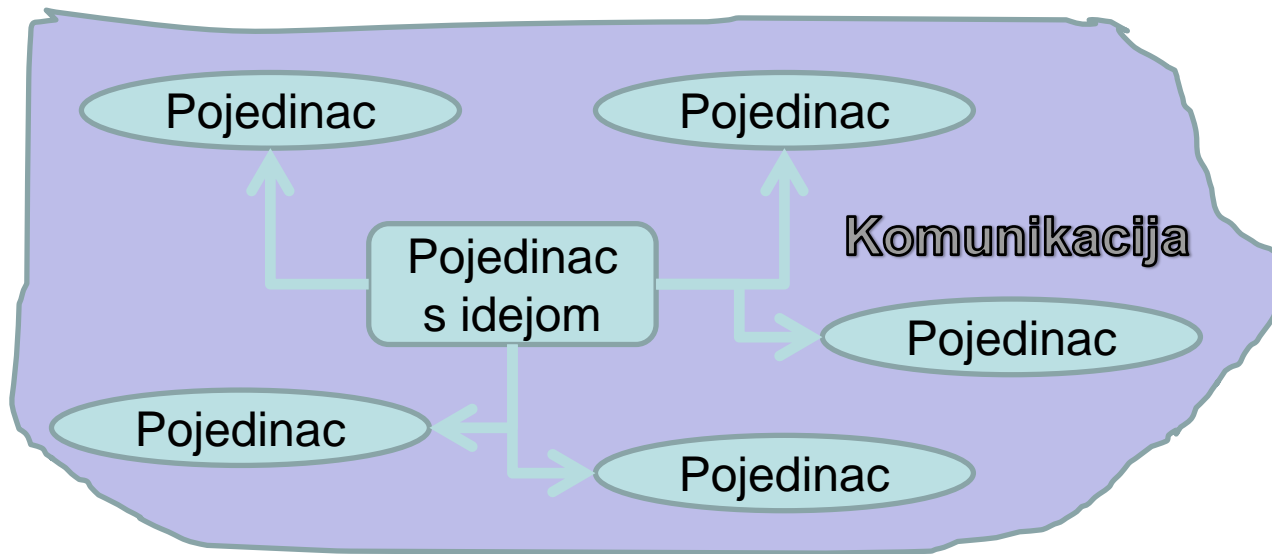
Javno mnijenje kao socijalni proces

- Razvojni model
- Model vođenja mišljenja
- Model recipročnih odnosa
- Teorija spirale tišine

Razvojni model

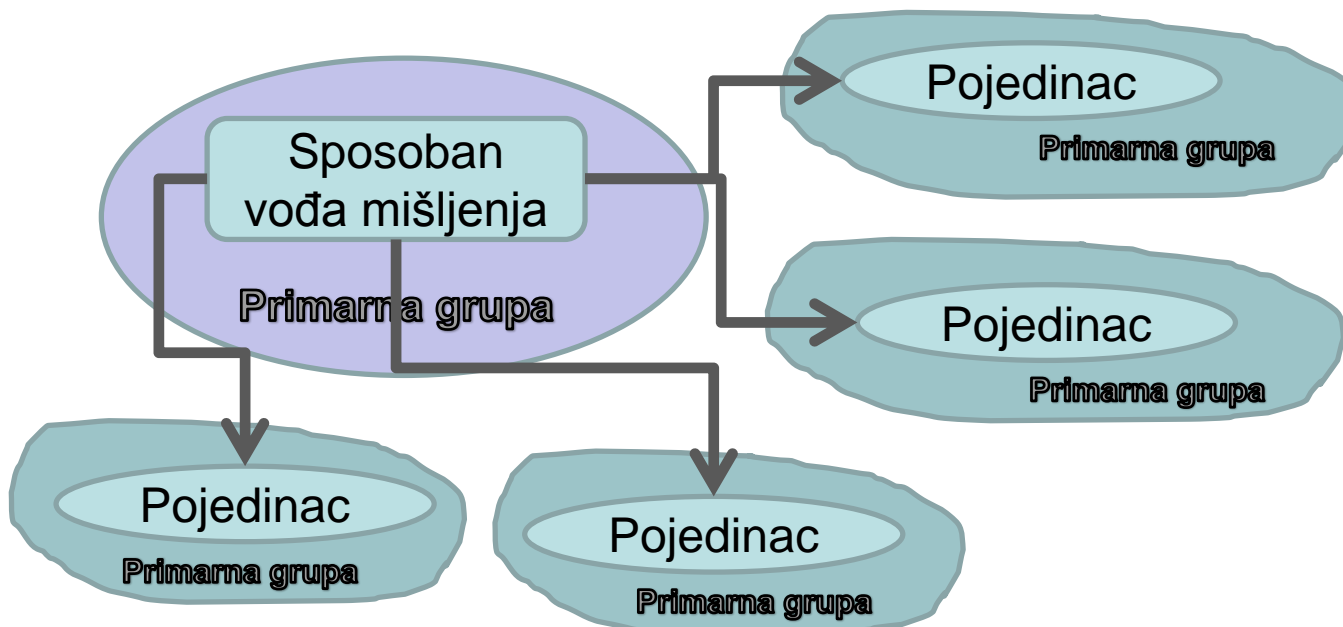

Primarna grupa; neke ideje “*ne zažive*”; ako je kritična masa pojedinaca dovoljno velika “*ideja uzima korijena*” unutar grupe

Model vođe mišljenja

Ako unutar primarne grupe postoji *sposoban vođa mišljenja* “opinion leader”

Širenjem se pojavljuje i promatranje drugih – percepcija mišljenja drugih koje dovodi do prilagodbe vlastitog mišljenja i jačanja očekivanja > *formiranje javnog mnijenja*

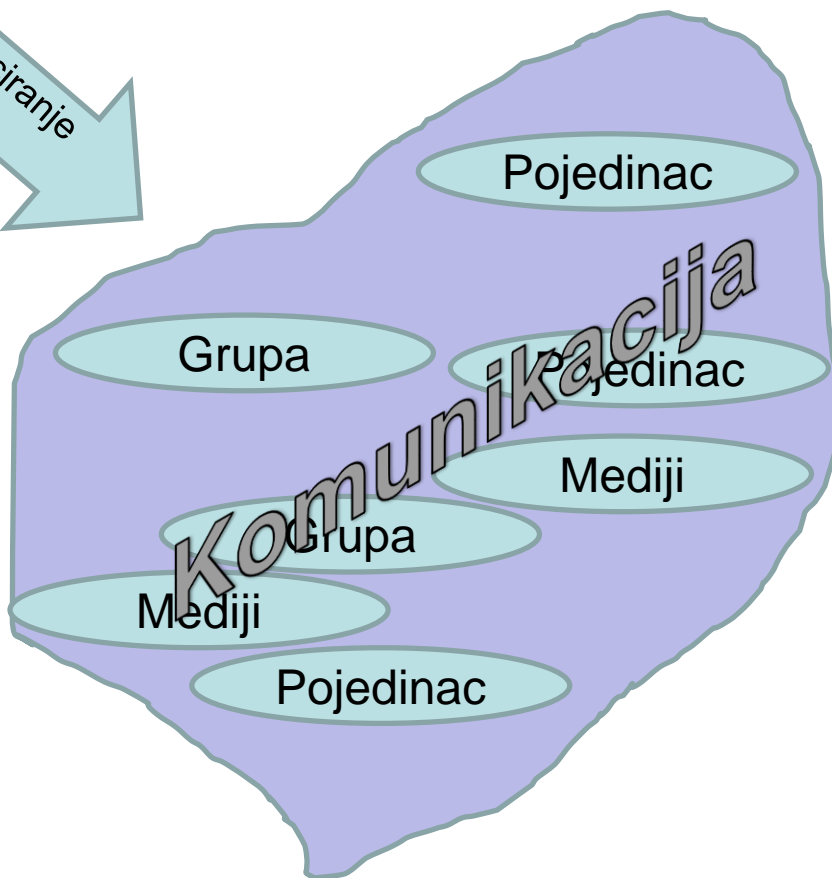
Tražioc
podrške

Model recipročnih odnosa

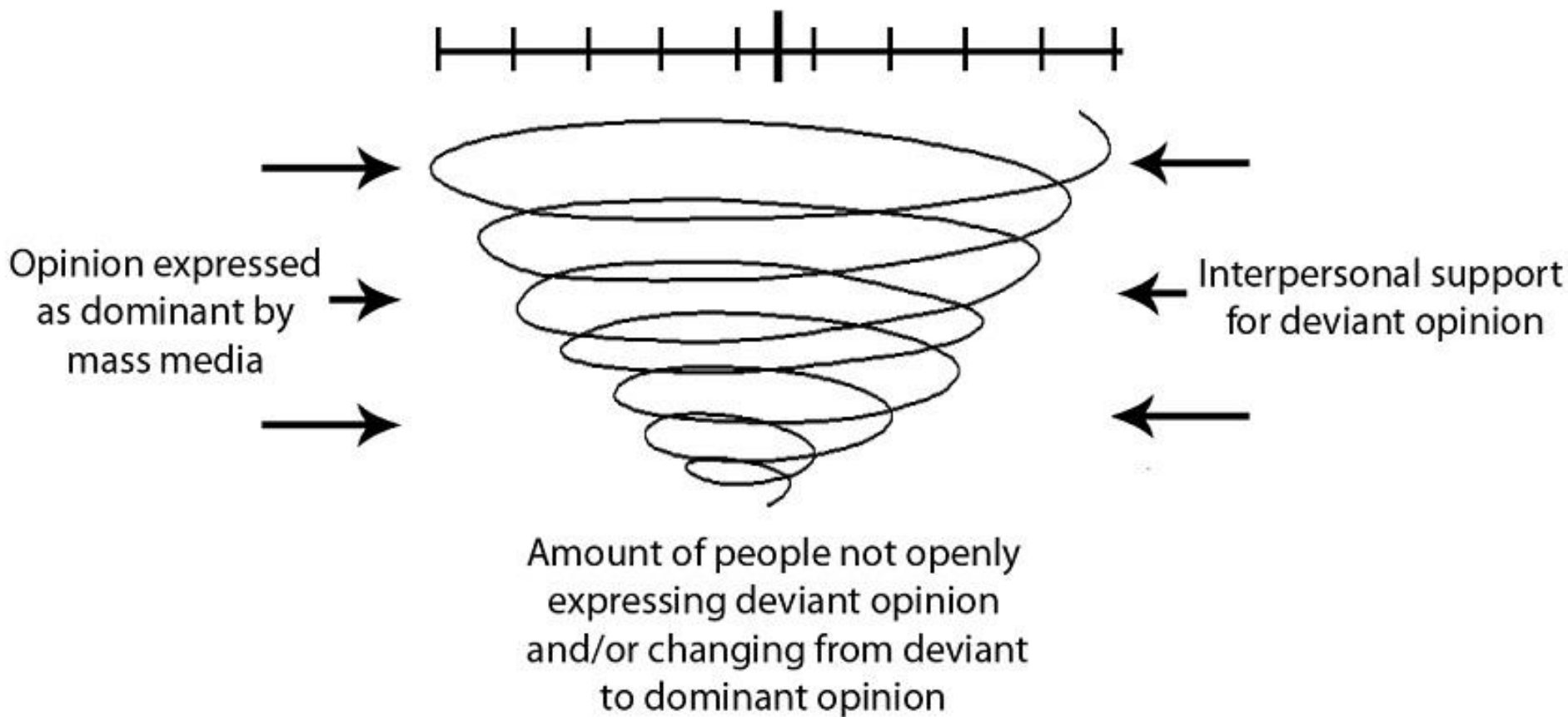
Komuniciranje
ideje

Elementi utjecaja:

- Predispozicija i interes pojedinca
- Mediji
- Komunikacija između pojedinaca i grupa

Teorija spirale tišine

Bitni elementi:

- Mišljenje pojedinca
- Percepcija pojedinca o dominantom mišljenju
- Procjena pojedinca o budućnosti dominantog mišljenja
- Spremnost pojedinca da verbalno ili nekom drugom akcijom podrži svoje mišljenje